2024/856

24.4.2024.

DELEGIRANA UREDBA KOMISIJE (EU) 2024/856

od 1. prosinca 2023.

o dopuni Direktive 2013/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu regulatornih tehničkih standarda kojima se utvrđuju nadzorni scenariji šoka, zajedničke pretpostavke modela i parametara te što se smatra znatnim smanjenjem

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Direktivu 2013/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama, izmjeni Direktive 2002/87/EZ te stavljanju izvan snage direktiva 2006/48/EZ i 2006/49/EZ ([1]), a posebno njezin članak 98. stavak 5a. treći podstavak,

budući da:

(1) Scenarije nadzornih šokova utvrdio je Bazelski odbor za nadzor banaka (BCBS) ([2]) i oni su uzeti u obzir u Smjernicama Europskog nadzornog tijela za bankarstvo o upravljanju kamatnim rizikom koji proizlazi iz poslova koji se vode u knjizi pozicija kojima se ne trguje ([3]), koje se primjenjuju od 30. lipnja 2019. Primjereno je da se nadzorni scenariji šoka utvrđeni u ovoj Uredbi temelje na toj specifikaciji i metodologiji.

(2) Da bi se izračunali ekonomska vrijednost vlasničkog kapitala i neto kamatni prihod, potrebno je utvrditi zajedničke pretpostavke modela i parametara koje bi institucije trebale primjenjivati. U tu bi se svrhu za izračun neto kamatnog prihoda trebala primjenjivati pretpostavka konstantne bilance tijekom jednogodišnjeg razdoblja, dok bi se za izračun ekonomske vrijednosti vlasničkog kapitala trebala primjenjivati bilanca s pretpostavkom isteka u kojoj se pozicije koje dospijevaju ne zamjenjuju. Tim se pretpostavkama nastoji odgovarajuće uravnotežiti točnost izračuna, pouzdanost procjena i složenost postupaka.

(3) Kako bi se uspostavila odgovarajuća ravnoteža između usporedivosti rezultata i potrebne prilagodljivosti u dugoročnom razdoblju te inherentne složenosti postupaka, u izračun neto kamatnog prihoda trebalo bi uključiti komercijalne marže i sastavnice marže, a za izračun ekonomske vrijednosti vlasničkog kapitala institucije bi trebale slijediti svoj interni pristup upravljanja i mjerenja kamatnog rizika u knjizi pozicija kojima se ne trguje.

(4) U skladu sa standardima BCBS-a za svako testiranje netipičnih vrijednosti propisano uz testiranje ekonomske vrijednosti vlasničkog kapitala trebalo bi primijeniti prag za utvrđivanje netipičnih banaka koji je barem jednako strog kao prag koji se primjenjuje na testiranje ekonomske vrijednosti vlasničkog kapitala (15 % osnovnog kapitala). Taj bi prag zapravo trebao odražavati postojeće okružje u skladu s načelima bonitetne prihvatljivosti i razmjernosti, čime bi se pridonijelo pravnoj sigurnosti i usklađenosti u cijeloj Uniji, uzimajući u obzir i činjenicu da institucije, ako pri testiranju netipičnih vrijednosti ekonomske vrijednosti vlasničkog kapitala i neto kamatnog prihoda prekorače pragove, neće nužno morati ponovno kalibrirati svoje interne aranžmane, postupke ili mehanizme te odgovarajuće modele i pristupe niti će to prekoračenje podrazumijevati automatsko izvršavanje nadzornih ovlasti ako institucija upravlja kamatnim rizikom koji proizlazi iz poslova koji se vode u knjizi pozicija kojima se ne trguje primjereno i razmjerno poslovnom modelu te ako nije prekomjerno izložena takvom riziku.

([1]) SL L 176, 27.6.2013., str. 338.
([2]) SRP – postupak nadzorne provjere – SRP31 – kamatni rizik u knjizi pozicija kojima se ne trguje (poveznica).
([3]) Dokument EBA/GL/2018/02 od 18. srpnja 2018. (poveznica).

(5) Kako bi se uskladile metodologije nadzornog testiranja netipičnih vrijednosti kad je riječ o znatnom smanjenju neto kamatnog prihoda zbog iznenadne i neočekivane promjene kamatnih stopa, trebalo bi uvesti referentni prag koji je barem jednako strog kao prag za nadzorno testiranje netipičnih ekonomskih vrijednosti vlasničkog kapitala, kao i specifikaciju izračuna neto kamatnog prihoda.

(6) Ova se Uredba temelji na nacrtu regulatornih tehničkih standarda koji je Komisiji dostavilo Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo.

(7) Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo provelo je otvoreno javno savjetovanje o nacrtu regulatornih tehničkih standarda na kojem se temelji ova Uredba, analiziralo je moguće povezane troškove i koristi te zatražilo savjet Interesne skupine za bankarstvo osnovane u skladu s člankom 37. Uredbe (EU) br. 1093/2010 Europskog parlamenta i Vijeća ([4]),

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

Nadzorni scenariji šoka

1. Šest je nadzornih scenarija šoka iz članka 98. stavka 5. drugog podstavka točke (a) Direktive 2013/36/EU kako slijedi:

(a) paralelni šok rasta, pri kojem dolazi do paralelnog uzlaznog pomaka krivulje prinosa, a pozitivan šok kamatnih stopa jednak je za sva dospijeća;

(b) paralelni šok pada, pri kojem dolazi do paralelnog silaznog pomaka krivulje prinosa, a negativan šok kamatnih stopa jednak je za sva dospijeća;

(c) šok nakošenja, pri kojem krivulja poprima strmi nagib, a šokovi kamatnih stopa negativni su za kraća dospijeća i pozitivni za dulja dospijeća;

(d) šok izravnanja, pri kojem se krivulja izravnava, a šokovi kamatnih stopa pozitivni su za kraća dospijeća i negativni za dulja dospijeća;

(e) šok rasta kratkoročnih kamatnih stopa, pri kojem su pozitivni šokovi kamatnih stopa veći za kraća dospijeća radi konvergencije s osnovnim scenarijem za dulja dospijeća;

(f) šok pada kratkoročnih kamatnih stopa, pri kojem su negativni šokovi kamatnih stopa veći za kraća dospijeća radi konvergencije s osnovnim scenarijem za dulja dospijeća.

2. Dva su nadzorna scenarija šoka iz članka 98. stavka 5. drugog podstavka točke (b) Direktive 2013/36/EU kako slijedi:

(a) paralelni šok rasta, pri kojem dolazi do paralelnog uzlaznog pomaka krivulje prinosa, a pozitivni šokovi kamatnih stopa jednaki su za sva dospijeća;

(b) paralelni šok pada, pri kojem dolazi do paralelnog silaznog pomaka krivulje prinosa, a negativni šokovi kamatnih stopa jednaki su za sva dospijeća.

3. Institucije određuju nadzorne scenarije šoka iz stavaka 1. i 2. na temelju šokova kamatnih stopa povezanih s pojedinom valutom iz dijela A Priloga ili, kad je riječ o valutama koje u njemu nisu navedene, na temelju šokova kamatnih stopa kalibriranih u skladu s dijelom B Priloga.

Institucije kalibriraju šokove kamatnih stopa u skladu s dijelom B Priloga najmanje svakih pet godina.

([4]) Uredba (EU) br. 1093/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o osnivanju europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za bankarstvo), kojom se izmjenjuje Odluka br. 716/2009/EZ i stavlja izvan snage Odluka Komisije 2009/78/EZ (SL L 331, 15.12.2010., str. 12.).

4. Nadzorni scenariji šoka iz stavaka 1. i 2. primjenjuju se na izloženost institucija kamatnom riziku koji proizlazi iz poslova koji se vode u knjizi pozicija kojima se ne trguje, iskazanih zasebno u svakoj valuti za koju institucija ima relevantne pozicije, tj. ako je računovodstvena vrijednost financijske imovine ili obveza iskazanih u toj valuti jednaka jednom od sljedećih iznosa:

(a) 5 % ili više ukupne financijske imovine ili obveza iz knjige pozicija kojima se ne trguje;

(b) manje od 5 % ukupne financijske imovine ili obveza iz knjige pozicija kojima se ne trguje ako je zbroj financijske imovine ili obveza uključenih u izračun manji od 90 % ukupne financijske imovine iz knjige pozicija kojima se ne trguje, isključujući materijalnu imovinu ili obveze.

Članak 2.

Utvrđivanje nadzornih scenarija šoka

Ako je za svaku valutu *c* određena veličina paralelnih, kratkih i dugih šokova za „neriziču" kamatnu stopu, primjenjuju se sljedeće parametrizacije šest nadzornih scenarija kamatnih šokova:

1. *paralelni šok za valutu c:* konstantan paralelni šok rasta ili pada u svim vremenskim razredima:

$$\Delta R_{parallel,c}(t_k) = \pm \overline{R}_{parallel,c}$$

2. šok kratkih kamatnih stopa za valutu c:

$$\Delta R_{short,c}(t_k) = \pm \overline{R}_{short,c} \bullet e^{\frac{-tk}{4}},$$

pri čemu je t_k srednja (vremenska) točka vremenskog razreda k^{th}.

3. šok dugih kamatnih stopa za valutu c:

$$\Delta R_{long,c}(t_k) = \pm \overline{R}_{long,c} \bullet \left(1 - e^{\frac{-tk}{4}}\right)$$

4. rotacijski šokovi za valutu c:

$$\Delta R_{steepener,c}(t_k) = -\ 0.65 \bullet |\Delta R_{short,c}(t_k)| + 0.9 \bullet |\Delta R_{long,c}(t_k)|;$$

$$\Delta R_{flattener,c}(t_k) = +\ 0.8 \bullet |\Delta R_{short,c}(t_k)| - 0.6 \bullet |\Delta R_{long,c}(t_k)|.$$

Članak 3.

Promjene ekonomske vrijednosti vlasničkog kapitala institucije

1. Institucije u svojim izračunima ekonomske vrijednosti vlasničkog kapitala uzimaju u obzir zajedničke pretpostavke modela i parametara iz stavaka od 2. do 10.

2. Institucije u svoje izračune ekonomske vrijednosti vlasničkog kapitala uvrštavaju sljedeće stavke:

(a) sve pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje u okviru instrumenata osjetljivih na promjene kamatnih stopa;

(b) male poslove iz knjige trgovanja u smislu članka 94. stavka 1. Uredbe (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, ([5]) osim ako je njihov kamatni rizik obuhvaćen drugom mjerom rizika;

(c) automatske i biheviorалne opcije;

(d) mirovinske obveze i sredstva mirovinskih sustava, osim ako je njihov kamatni rizik obuhvaćen drugom mjerom rizika;

([5]) Uredba (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 (SL L 176, 27.6.2013., str. 1.).

(e) novčane tokove iz instrumenata osjetljivih na promjene kamatnih stopa, koji moraju obuhvaćati svaku otplatu glavnice, svako ponovno vrednovanje glavnice i svako povezano plaćanje kamata;

(f) gornje i donje granice kamatnih stopa za pojedine instrumente.

Za potrebe točke (c) institucije prilagođavaju ključne bihevioralne pretpostavke modela instrumenata osjetljivih na promjene kamatnih stopa značajkama raznih scenarija kamatnih stopa, uzimajući u obzir pragove proporcionalnosti i značajnosti iz članka 8. stavka 10., članka 9. stavka 2., članka 10. stavka 4., članka 12. stavka 2. i članka 23. stavka 1. Delegirane uredbe Komisije (EU) 2024/857 ([6]).

3. Svi instrumenti redovnog osnovnog kapitala i ostali regulatorni kapital bez dospijeća i bez datuma izvršenja opcija kupnje isključuju se iz izračuna.

4. Institucije s omjerom neprihodonosnih izloženosti od 2 % ili više uključuju neprihodonosne izloženosti kao instrumente osjetljive na promjenu opće kamatne stope čiji bi modeli trebali biti u skladu s očekivanim novčanim tokovima i njihovim rokovima. Neprihodonosne izloženosti uključuju se bez rezervacija. U tu se svrhu neprihodonosne izloženosti utvrđuju na temelju dužničkih vrijednosnih papira, kredita i predujmova koji su klasificirani kao neprihodonosni u skladu s člankom 47.a stavkom 3. Uredbe (EU) br. 575/2013, a omjer neprihodonosnih izloženosti izračunava se kao iznos neprihodonosnih izloženosti podijeljen s iznosom ukupnih bruto dužničkih vrijednosnih papira, kredita i predujmova izračunanih na razini institucije.

5. S komercijalnim maržama i drugim sastavnicama marže u okviru plaćanja kamata u smislu njihova isključenja ili uključenja u novčane tokove postupa se u skladu s internim pristupom institucije za upravljanje i mjerenje kamatnog rizika u knjizi pozicija kojima se ne trguje. Ako se isključe komercijalne marže i druge sastavnice marže, institucije su dužne:

(a) primijeniti transparentnu metodologiju za utvrđivanje nerizične stope pri uspostavi svakog instrumenta;

(b) primijeniti metodologiju koja se dosljedno primjenjuje u svim poslovnim jedinicama;

(c) uskladiti isključenje komercijalnih marži i drugih sastavnica marže iz novčanih tokova s načinom na koji institucija upravlja kamatnim rizikom koji proizlazi iz poslova koji se vode u knjizi pozicija kojima se ne trguje te kako se od njega štiti;

(d) obavijestiti nadležno tijelo o njihovu isključenju.

6. Promjena ekonomske vrijednosti vlasničkog kapitala izračunava se na temelju bilance s pretpostavkom isteka u kojoj postojeće pozicije dospijevaju i ne zamjenjuju se.

7. Za svaku valutu primjenjuje se donja granica kamatne stope nakon šoka koja ovisi o dospijeću, počevši od −150 baznih bodova za neposredno dospijeće. Ta se granica povećava za tri bazna boda godišnje i naposljetku doseže 0 % za dospijeća od 50 godina i više. Ako su zabilježene kamatne stope niže od donje granice kamatne stope nakon šoka, institucije primjenjuju nižu zabilježenu kamatnu stopu.

8. Pri izračunu ukupne promjene za svaki scenarij šoka kamatnih stopa institucije zbrajaju sve negativne i pozitivne promjene za svaku valutu. Valute koje nisu izvještajna valuta preračunavaju se u izvještajnu valutu prema promptnom deviznom tečaju Europske središnje banke na referentni datum. Pozitivne promjene ponderiraju se faktorom 50 % ili faktorom 80 % u slučaju valuta iz tečajnog mehanizma ERM II, čiji je formalno dogovoreni raspon fluktuacije uži od standardnog raspona od ± 15 %. Ponderirani dobici priznaju se (a) do apsolutne vrijednosti negativnih promjena u valuti EUR ili valutama iz tečajnog mehanizma ERM II i (b) do rezultata primjene faktora 50 % na pozitivne promjene valuta iz tečajnog mehanizma ERM II odnosno valute EUR.

9. Za diskontiranje se primjenjuje odgovarajuća opća „nerizična” krivulja prinosa po valuti. Ta krivulja ne uključuje kreditne raspone specifične za instrument, sektor ili subjekt, kao ni likvidnosne marže.

([6]) Delegirana uredba Komisije (EU) 2024/857 od 1. prosinca 2023. o dopuni Direktive 2013/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu regulatornih tehničkih standarda kojima se pobliže određuju standardizirana i pojednostavnjena standardizirana metodologija za procjenu rizika koji proizlaze iz mogućih promjena kamatnih stopa koje utječu na ekonomsku vrijednost kapitala i neto kamatni prihod od poslova institucija koji se vode u knjizi pozicija kojima se ne trguje (SL L, 2024/857, 24.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/857/oj).

10. Pri procjeni rizika proizvoda osjetljivih na kamatne stope koji su povezani s inflacijom ili drugim tržišnim čimbenicima primjenjuju se razborite pretpostavke. Te se pretpostavke temelje na trenutačnoj/posljednjoj zabilježenoj vrijednosti, projekcijama uglednog instituta za ekonomska istraživanja ili drugim primjerima općeprihvaćene tržišne prakse i općenito su neovisne o scenariju.

Članak 4.

Promjene neto kamatnog prihoda institucije

1. Institucije u svojim izračunima neto kamatnog prihoda uzimaju u obzir zajedničke pretpostavke modela i parametara iz članka 3. stavaka 2., 3. i 4. te stavaka od 7. do 10. Osim toga, institucije u svojima izračunima neto kamatnog prihoda uzimaju u obzir zajedničke pretpostavke modela i parametara iz stavaka od 2. do 4. ovog članka.

2. Institucije u svojim izračunima uzimaju u obzir kamatne prihode i kamatne rashode tijekom jednogodišnjeg razdoblja neovisno o dospijeću i računovodstvenom tretmanu relevantnih instrumenata iz knjige pozicija kojima se ne trguje osjetljivih na promjenu kamatnih stopa.

3. Institucije u svoje izračune uključuju komercijalne marže i druge sastavnice marže.

4. Institucije izračunavaju promjenu neto kamatnog prihoda pod pretpostavkom konstantne bilance, pri čemu se njezina ukupna veličina i sastav, uključujući bilančne i izvanbilančne stavke, održavaju zamjenom instrumenata s novčanim tokovima koji dospijevaju ili se ponovno vrednuju novim instrumentima čija su obilježja usporediva s obzirom na valutu, iznos i razdoblje ponovnog vrednovanja instrumenata koji stvaraju novčane tokove koji se ponovno vrednuju. Marže novih instrumenata temelje se na maržama nedavno kupljenih ili prodanih proizvoda sličnih obilježja. U slučaju instrumenata s vidljivim tržišnim cijenama upotrebljavaju se novije, a ne povijesne razlike između tržišnih cijena.

Članak 5.

Znatno smanjenje

1. Znatno smanjenje za potrebe članka 98. stavka 5. drugog podstavka točke (b) Direktive 2013/36/EU znači smanjenje jednogodišnjeg neto kamatnog prihoda institucije za više od 5 % njezina osnovnog kapitala, koje proizlazi iz iznenadne i neočekivane promjene kamatnih stopa kako je utvrđeno u bilo kojem od dvaju nadzornih scenarija šoka iz članka 1. stavka 2.

2. Znatno smanjenje iz stavka 1. izračunava se na temelju sljedeće formule:

$$\frac{NII_{shock} - NII_{baseline}}{Tier\ 1\ Capital} < -5\ \%$$

Članak 6.

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 1. prosinca 2023.

Za Komisiju
Predsjednica
Ursula VON DER LEYEN

PRILOG

Dio A: Kamatni šokovi $\overline{R}_{\text{vrsta šoka, c}}$

	ARS	AUD	BGN	BRL	CAD	CHF	CNY	CZK	DKK	EUR	GBP
Paralelni pomak	400	300	250	400	200	100	250	200	200	200	250
Promjena kratkoročne kamatne stope	500	450	350	500	300	150	300	250	250	250	300
Promjena dugoročne kamatne stope	300	200	150	300	150	100	150	100	150	100	150

	HKD	HUF	IDR	INR	JPY	KRW	MXN	PLN	RON	RUB	SAR
Paralelni pomak	200	300	400	400	100	300	400	250	350	400	200
Promjena kratkoročne kamatne stope	250	450	500	500	100	400	500	350	500	500	300
Promjena dugoročne kamatne stope	100	200	350	300	100	200	300	150	250	300	150

	SEK	SGD	TRY	USD	ZAR
Paralelni pomak	200	150	400	200	400
Promjena kratkoročne kamatne stope	300	200	500	300	500
Promjena dugoročne kamatne stope	150	100	300	150	300

ARS	argentinski pezo	INR	indijska rupija
AUD	australski dolar	JPY	japanski jen
BGN	bugarski lev	KRW	južnokorejski von
BRL	brazilski real	MXN	meksički pezo
CAD	kanadski dolar	PLN	poljski zloti
CHF	švicarski franak	RON	rumunjski leu
CNY	kineski juan renminbi	RUB	ruski rubalj
CZK	češka kruna	SAR	saudijski rijal
DKK	danska kruna	SEK	švedska kruna
EUR	euro	SGD	singapurski dolar
GBP	funta sterlinga	TRY	turska lira
HKD	hongkonški dolar	USD	američki dolar
HUF	mađarska forinta	ZAR	južnoafrički rand
IDR	indonezijska rupija		

Dio B: Kalibracija kamatnih šokova za valute koje nisu navedene u Dijelu A

1. Institucije prvo izračunavaju dnevnu prosječnu kamatnu stopu na temelju 16-godišnjeg vremenskog niza dnevnih „nerizičnih” kamatnih stopa, bez kreditnih raspona ili likvidnosnih marži specifičnih za određeni instrument ili za određeni subjekt, za svaku valutu za rokove dospijeća od 3 mjeseca, 6 mjeseci, 1 godine, 2 godine, 5 godina, 7 godina, 10 godina, 15 godina i 20 godina, a zatim izračunavaju aritmetičku prosječnu kamatnu stopu za svaku valutu *c* za sva opažanja u vremenskim serijama i za sva dospijeća. Rezultat je jedinstvena mjera po valuti.

2. Ako je prosječna kamatna stopa izračunana u skladu s točkom 1. za prvih sedam godina veća od 700 baznih bodova, upotrebljavaju se podaci iz posljednjih 10 godina, ovisno o njihovoj dostupnosti. Ako prosječna kamatna stopa izračunana u skladu s točkom 1. za prvih sedam godina iznosi 700 baznih bodova ili manje, upotrebljavaju se cijeli 16-godišnji vremenski nizovi podataka.
3. Šok zbog paralelnog pomaka krivulje prinosa te šokovi zbog promjene kratkoročnih i dugoročnih kamatnih stopa po valutama dobivaju se primjenom relevantnog globalnog parametra šoka iz tablice 1. na prosječnu kamatnu stopu izračunanu u skladu s točkama 1. i 2.

Tablica 1.

Osnovni globalni parametri kamatnog šoka

Paralelni pomak	$\overline{\alpha}_{paralelni}$	60 %
Promjena kratkoročnih kamatnih stopa	$\overline{\alpha}_{kratki}$	85 %
Promjena dugoročnih kamatnih stopa	$\overline{\alpha}_{dugi}$	40 %

4. Institucije primjenjuju donju granicu od 100 baznih bodova i promjenjive gornje granice od 500 baznih bodova za šok zbog promjene kratkoročnih kamatnih stopa, 400 baznih bodova za šok zbog paralelnog pomaka krivulje prinosa i 300 baznih bodova za šok zbog promjene dugoročnih kamatnih stopa.
5. Skup kamatnih šokova prema valuti zaokružuje se na najbližih 50 baznih bodova.